

Sinkovits Dantéja

Maróti-monodráma a Zenés Színházban

A körülmények úgy hozták, hogy Maróti Lajos amolyan házi szerzője lón a szegedi színháznak. Amolyan persze, az utóbbi időben két érabját adta ide, viszont egy újabb kölcsön kaptunk — hét végén, három előadás erejéig — a budapesti Nemzetitől, pontosabban Sinkovits Imrétől, aki dacolva a rekkenő hőséggel, bő 24 óra leforgása alatt háromszor vette vállára Dante Alighieri köpenyét-batyuját (nem csekélység ebben a kánikulában), hogy megismertesse az itteni publikummal is. A számkivetettet, Maróti monodrááját, melyet valamivel előbb a Közéletrajz színházi premierjénél (ezzel vizszozza Pesten a szegedi próza, június végén, a fővárosiak vendégjátékát) mutatott be Sinkovits a Hevesi Sándor téren. Ott az emeleti társalgó mikrokozmoszában — itt a Zenés Színház majd hétszáz nézőtere előtt, ami meglehetősen dacolni látszott a műfaj intim körletigényével, ám amelyre mégis kényszerítően hatott a különleges érdeklődés (föltehetően anyagi szempontú) szükséglete.

Sinkovits teljesítményének értékét növeli, hogy hely és mű ellenpontjaiból jószerivel mit sem lehetett észlelni: sugárzó intellektusa mint napfény a párat szippantotta föl. Pedig nem volt könnyű dolga, hiszen maga a darab sem köznapú teher-memoriterként sem, műfajként sem. A monodráma születési rendellenessége tudniillik, hogy eleve könyvdramma. Nagy hendi-

kepe, hogy irreális, mivel a belső beszédet öltözteti nyelvi-stiláris köntösbe, vagyis hangosan gondolkodtatja a színészt. Akire így az a különleges feladat vár, hogy eloszlassa a néző ab ovo létező kétségeit, az irreális a reális illúziójával ruhazza föl, tehát elhitesse, hogy a közlésnek — a szerepjátékon túl — egyetlen adekvát módja és formája, itt és most, a hangos gondolkodás, az érzelmei hullámlásának, az értelem agytipródásának, logikájának kibeszélése. A számkivetett Dante elmékedése földi és égi dolgokról, családról, nőkről, gyermekeiről, legfőképpen pedig a Városról, a honvágyról, a politikáról és a Műről (a Commediáról, mi a kortárs Boccaccio már „isten” jelzővel illetett, Engels pedig egyenesen „ghibellin pártköltőnek” nevezett, érzékenyen, hiszen Maróti darabja sem szól másról, mint hivatás és politika elválaszthatatlanságáról). Mai dolgokról tehát, egyetemes emberi gondokról, melynek általa Dante portréjából a reneszánsz emberé feslik elő, a korát meghaladó emberé, aki a középkorban már nem középkori, amiképpen Szerb Antal von cezúrákat szelleme: „a középkori ember leterdelt, mert áhitatot érzett, a reneszánsz ember leterdelt, hogy áhitatot érezzen”. E költőszövi különbség akár a forradalom jelképe, Politika, közélet nélkül nincs magánélet, hivatás sem — voltaképpen ezt az ógörög eszményt vetítette a rene-

szánsz már Dante életművével előre a kései évszázadokra —, s ezért nem alkuszik Dante, mert képtelen az emberi-politikai megalázkodásra, mert tudván tudja, művészetét is halálra ítéli, ha emberileg kompromittálja önmagát. (Történelmi tény: 1301-ben történt száműzetéséből soha nem tért vissza Firenzébe.)

Sinkovits Imre úgy állítja elénk „a középkor utolsó és a modern idők első költőjét”, hogy szaggató napi gondjait átsűti a reneszánsz gondolkodású „ember egésze” (Lukács György kifejezésével szöve). Hangsúlyai, szövegértelmezése konzekvensen szálaazák ki a maig érvényes gondolatokat, hogy kortársunkká avassa ennek a rendkívüli ember és költő embernek gerinces, művészek öntudatos megnyilvánulásait. Csányi Árpád szerzetesi cellájának gyertyafénye mellől — Vadász Ilona rendezői instrukcióival — prometheuszi nagyságrendű gondolkodó szárnyaló egyénisége magasodik Sinkovits-csal a színpadra, urálja és betölti azt. Merengő és teatrális, esendő és fennkölt, triviális és poetikus, mikor mire ragadják a döntés küszöbén tébláboló embert viharos érzelmei, rapszodikus hangulatai. Dante emberképe jóideig éppúgy Sinkovits arcával raktározódik el a színpadbarátok emlékezetében, mint Gogol örültje, Popriszcsin, Darvas Ivánnal. Már azoknak a szerencséseknek, akik láthatták.

Nikolényi István

Tanácskozás az MHSZ-nél

Tegnap, hétfőn Szegedre érkezett dr. Stevan Bozdanov professzor, a Jugoszláv Népi Technika szervezetének elnöke, Miljenovics Mitrográd és Zsivonjovics Petar, a JMT elnökségének tagja. A vendégek délután a 600. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetbe látogattak. Megbeszélést folytattak Kiss Lajos vezérőrnaggyal, a Magyar Honvédelmi Szövetség főtitkárával, Mihálik Ferenc alezredessel, az MHSZ Csongrád megyei és Bognár Ferenc alezredessel, az MHSZ Bács-Kiskun megyei titkárával.

Ma, kedden a két testvér-szervezet vezetői az együttműködésről szóló szerződést írják alá.

Könyvheti program

Folytatódik az 50. könyvheti szegedi programsorozata. Ma, kedden délelőtt 10 órakor a petőfitelepi klub-könyvtárban Rónaszegi Miklós vesz részt rendhagyó irodalomórán. Fenákel Judit is ellátogat Szegedre, ma délelőtt a Tömörkény gimnázium diákjaival találkozik, délután fél háromkor a konzervgyárban vesz részt író-olvasó találkozón. Takács Tibor a móravárosi fiókkönyvtárba, Tóth Béla az odesszai fiókkönyvtárba látogat délután 3 órakor. A szegedi könyvtárban 4 órától a Kiskunság művészeti csoport tart előadást. Este 7 órától rendezik meg a Bartók Béla Művelődési Központban, az irodalmi folyóiratokat bemutató sorozat keretében a Mozgó Világ estét, melyben részt vesz Me-

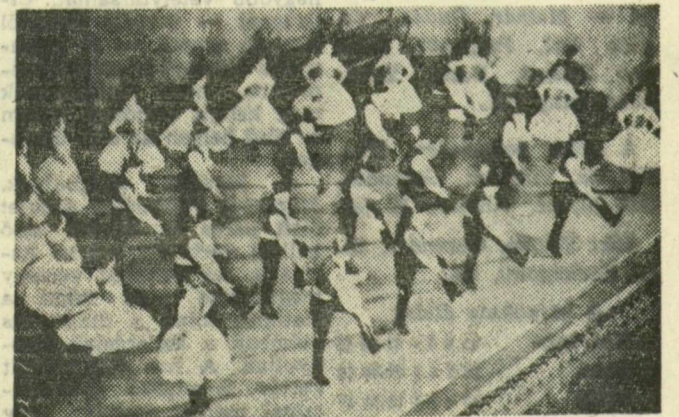
száros Tamás, Zalán Tibor, Marosi Gyula és Huszár Lajos. Ezek az alkotók délután fél 3-kor az AFIT vendégei lesznek.

Holnap, szerdán Takács Tibor a Madách utcai általános iskolában tart rendhagyó irodalomórát. Ot író-olvasó találkozó lesz szerdán délután. Fél 3-kor Mocsár Gábor a textilművekbe, 3 órakor Takács Tibor a Tárján 606-os fiókkönyvtárba, Mándy Iván a Juhász Gyula Művelődési Központba, 6 órakor Jókai Anna a vízművekhez, ugyancsak 6 órakor Hegedűs Géza az Ifjúsági Ház olvasókörebe, este 7 órakor Mándy Iván a Móra kollégiumba látogat. Holnap délután 4 órától a Kársz utca könyvsátrak környékén az Ifjúsági Ház színpada ad műsort.

Az ÉDOSZ együttes műsora

Hagyományosan, évente egyszer, egész estét betöltő önálló műsorból kapunk keresztmetszetet az ÉDOSZ Szeged Táncegyüttes munkájáról, eredményeiről. Az idei monstre (háromórás) műsor — szombaton este tartották az újszegedi szabadtéri színpadon — azonban több volt, mint egyszerű keresztmetszet, vagy számvetés az elmúlt évről: úgy véljük, a zsúfolt nézőtérben ülők ezúttal arról kaphattak képet, milyen nagy lehetőségek rejlenek az amatőr művészeti mozgalomban — a művészi és emberi értékek teremtése tekintetében. Vagyis, több éves munka eredményeit szemlélhettük, szintézist; a szakértelem, a rátermettség, az egyszerűség, a kitarás impozáns győzelmét.

A szegedi táncegyüttes több tekintetben páratlan az országban. Keresgélhetünk még egy csoportot, amely hozzá hasonló utánpótlási bázissal rendelkezik. Alapos tervszerűséggel, pedagógiai és szakmai gondokkal választanak ki a felnőtt csoport utánpótlásának tagjait. Hat éves a legfiatalabb ÉDOSZ-táncos, 22 a legidősebb. A teljes létszám évek óta 250—300 közötti. Az utánpótlás-csoportnak (mely a felnőtt előtti lépcső) is van utánpótlása, az ifjúsági; ebbe az üttörő-korosztályuk közül kerülnek a legjobbak, és külön csoportban vannak a legkisebbek, az alsó tagozatosok is. Körülbelül nyolca-

Somogyi Károlyné felvétele

dikosok a gyerekek, amikor az eredeti magyar néptáncanyagának újszerűsége a teljességig ismerik. Ezután következnek a „csiszolások”: az előadóművészek tökéletesítése — szinte végeérhetetlenül.

És itt az indoklás másodika, a művészi célkitűzések vonatkozó pontja: a magyar néptáncmozgalomban páratlan az a következtetés, mellyel az eredeti folklor elsőse, ennek hű közvetítése mellett tesz hitet a tánccsoport — egész munkájával, minden egyes fellépésén. Hitük, hogy a „tiszt forrás” kimeríthetetlen, nem szorul igazolásra; azt mégis el kell mondanunk: a művészi program változatosságának, a művészi színvonalának, a művészi tudatosságának és kiforrottságának is köszönhető, hogy a csúcsok, a magyar néptáncművészet élvonalába jutott a felnőtt csoport. Tiszteletet parancsol a módszeresség is, mellyel szinte a teljes hazai tánciskolák elsajátították, a szűkebb pátria hagyományaitól indulva.

Mindez persze, amatőrökről lévén szó, csakis úgy lehetséges, ha az ÉDOSZ nem egyszerűen „tánciskola”, hanem alkotó és pedagógiai műhely, e szó tartalmának megfelelő léggörrel. Ime az indoklás harmadik „fejezete”. A művészi értéktérítés előbb vázolt útján (az anyanyelvi szintű táncstudástól a gazdag tartalmú, csiszolt színpadi produkcióig) csak odaadó, lelkes, munkára kész és fegyvermezett csapattal lehet haladni. Ilyen csapat irányításához pedig kevés a szakmai tudás; pedagógusnak kell lenni. A pedagógiai eredmények — amelyek persze a produkciókból leszűrhetők — tekintetében is nehéz pártját találni a szegedi együttesnek. A színpadon ugyanis nemcsak a fiatalok tánc iránti elkötelezettsége, a fegyver és a maximális teljesítményre törekvés látszik; a kosztümök is. Mi közülük a pompás kalocsai ruháknak, sárközi himzéseknek, a kézzel lerakott kalotaszegi muszulyoknak a pedagógiához? Olyan kellék, mint az ÉDOSZ-nak, nincs még egy az or-

szágban. Nemcsak a ruhák mennyiségéről van szó, hanem az eredetihez való hűségről, és arról, hogy a darabokat a táncosok maguk készítik. Pedagógus legyen a talpán, aki mai fiatalokat képes rávenni, hogy órákat, napokat görnyedjenek elköszöten bonyolult himzések fölött, ráadásul: szívesen.

Mindezeket pedig azért kellett a szombati önálló est apropóján elmondani, mert a dicsőre jelzők, az értékelő szavak elhangzanak különböző szakmai fórumokon, de az együttesnek az amatőr művészeti mozgalomban elfoglalt különleges helyéről, a város és a megye kulturális életében játszott szerepéről talán kevesebb szó esik a kelletnél. És még kevesebb az ÉDOSZ-ról, mint a fiatalok magatartását, egész személyiségét, kultúrához, művészethez való viszonyát is formáló alkotóműhelyről. Mindazonáltal: a kitűnően szerkesztett, kétrészes önálló műsor — melyben láthatunk valamennyi csoportot (a gyerekeket Kispéter Julianára és Zsoldos Ildikó vezetésével), a szőlőstáncot, Szőgi Csabát és Babarcsi Klárát, hallhattuk a gyerekenekart, a Szurdó Zsolt vezette Huza-vona, a Racsó Györgyi vezette Rokolya-zenekart — eléményserű volt. Különösen nagy sikert aratott Nagy Albertnek, az együttes művészeti vezetőjének Méhkeréki táncok című koreográfiája, melynek bemutatása előtt alkalmunk nyílt az eredeti is megismerésére — Nyisztor György és felesége, méhkeréki népművészek előadásában. A színpadon volt a bizonyíték: az eredeti anyag megfelelő közvetítésére való törekvés valóban hosszú távú programja lehet a legkifűtöb együttesnek is. Az est további kiemelkedő műsorszámait: Varga Zoltán Mezőségi pár című koreográfiája; az ÉDOSZ-repertoár új darabja, Racsó Györgyi és Nagy Albert Szatmári verbunk és csárdás című kompozíciója; a Kalotaszegi legényes és csárdás Timár Sándor koreográfiája, valamint a Sárközi táncokból (Nagy Albert-kompozíció) a lányok karikázója.

Sulyok Erzsébet

Már zavart

Bevallom: kíváncsian vártam, mi sül ki Rékai Gábor Nem zavarok?-jából. Amikor jó fél évvel ezelőtt a telekommunikáció intimitásáról, a Vitray-féle mesélés „rádiósításáról” meditatáltam, meg kellett állapítanom: igencsak egyedülálló kísérlet Rékaié, hogy szinte kilép a készülékből, a hallgató mellé telepedik, s akarva-akaratlan kontaktust csíhol a beszélő dobozból. Valami miatt, úgy is fogalmazhatnánk, vonzott az újdonság. Fenntartásaimmal együtt.

Amikor a múlt héten szerdán este úgy alakult rádiózási programom, hogy újra Rékai Gábort hallgathattam a Petőfi adón, a várakozást lassan, de biztosan a felhők-ből történő aláhullás bár kényelmetlen, ám mindenesetre sokkoló hatása váltotta föl. Ijedten kezdtem szemlélni magam: rosszkedvem volna? Magányra vágynék, nem arra, hogy valaki erőltetetten, laposan és szellemtelenül bizalmaskodni próbáljon velem a rádióból, ami egyébként oly békésen trónol a könyvespolcon? Netán könnyedségre, mélységektől-álmélységektől mentes vídamságra volna szükségem? Vagy talán valami másra? Hiába. Rá kellett jönnöm, maximálisan szigorú önvizsgálat után: a lehetőségekhez képest teljes mértékben befogadóképes vagyok, ha úgy tetszik, nyitott, akár a rádió, akár benne Rékai Gábor felé. Mi történt hát?

Semmi egyéb, csak a Nem zavarok? cím-kérdésre vágtam rá ingerülten, úgy tizenöt-húsz perc elteltével: de igen! Zavar. Méghozzá nagyon. Ha valaki söröző-színvonalon, divattémákat feszegetve hatásvadász módon filozofál. Ha — bizalomkeltés címén, funkciótlannul és mesterkéltén — olyan (egyébként is ellenszenves) kifejezéseket használ, mint például a „hamarabb kipucanunk”, és enyhén szólva önkényesen, ex katedra megállapítja, hogy mi, korunk emberei, egyre nehezebben bírjuk az idők változását. Kik? Hogyan? És főleg — miért? A válasz: egy büvészinas-hasonlat. (A világ-irodalmi közhelyek felülmúlhatatlanok.) Kiengedtük — úgy mond — a szellemet, gyorsuló idő szellemét a palackból, most meg csak nézünk, mi újság. Ez igaz, gondoltam meglepetten, csak hallgatom ezt a szép reményekre jogosítón indult műsort, és valóban csak nézek, mi újság. És legvégül a Nagy Konkluzió: „... próbálunk létezni, sőt élni.” Megvan hát, fölaltalított a spanyolviasz, ki tudja, hányadszorra. Hurrá!

Ám a legszebb az volt, amikor az ehavi Interpress Magazin idegességtesztje olvastatott föl, hátralevő időt kitöltendő. (Következők ezután a horoszkóp és a „népszerűsítő ismeretterjesztés” egyéb csodálatos trüvjai.) Közben ugyan újra, vé-

gig jó zeneszámokat hallgattunk, de ez már olybá tűnt, mint amikor a fojtott, rossz levegőjű terembe egy-két másodpercre friss légáramlatot engednek.

Ha egy műsor kísérlet, különösen gondot és figyelmet érdemel. Ha a kezdeti, természetesen bukdácsolást, bizonytalanságot az eltelt idő „biztosítja”, azaz biztosabbá, határozottabbá, kialakultabbá teszi — garantálnak tűnhet a fejlődés. Ha minden éppen ellenkező előjél (holott lehetne másmilyen is) — akkor már zavar.

D. L.

Alkotó pedagógusok

Minden tanévben meghirdetik a pedagógusok megyei alkotó pályázatát; az idei pályázati felhívásra összesen 68 dolgozatot küldtek be a megye iskoláinak és óvodáinak nevelői. A bíráló bizottság döntése alapján évente a pedagógusnapon osztják ki a legjobb tanulmányokért a pályadíjakat. Az idei ünnepélyes eredményhirdetésen, amelyet tegnap délelőtt az Ifjúsági Házban tartottak dr. Müller Józsefné, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője értékelte a pályázat eredményeit, és adta át a pályadíjakat.

Ketten kaptak első díjat: Wagner Istvánné, az egészségügyi főiskola kar védőnőképző szakának előadója (dolgozatának címe: A tanulól fiatalok elképzelései a családi életéről) és Iskola-összevonás Makón című dolgozatáért Szalma István általános iskolai igazgató. A négy második díjas közül hárman szegediek, illetve a szegedi járásban dolgoznak: Pitrik József, a 600-as szakmunkásképzőben vezető szakfelügyelő; Lajkó Lajos és Lajkó Lajosné, az ástóthalmi általános iskola taná-

rai; dr. Végh Józsefné és dr. Ilia Mihályné, a Rózsá Ferenc Szakközépiskola tanárai — közös dolgozatukért. Kurucsi Jánosné és Makra Lajosné röszekei vezető óvónők a pedagógiai szakszervezet küldöncjéi kapták. A harmadik díjasok: Abonyi Gyula, a 600-as szakmunkásképző tanára; közös dolgozatért Pálfalvi Zsolt és Pitrik József vezető szakfelügyelők; dr. Csajbók Ernőné, a Madách iskola tanára; Boróczy Béláné, a hatyastelepi iskola napközi vezetője, Kovács László, a Ságvári gyakorló gimnázium szakvezető tanára. Kaári Sándorné, a megyei tanács diákotthonának igazgatója. Negyedik díjat kapott: Engi József közlekedési üzemmérnök, Böhm József nevelőotthoni nevelő, Kertész Farkas József tanár, Kiss Tamásné óvónő, Makra Lajosné és Kurucsi Jánosné vezető óvónők közös dolgozatát, illetve Makra Lajosné külön önálló dolgozatáért, valamint Gyurics Gyuláné vezető óvónő. A pályamunkákért összesen 13-an kaptak pénzjutalmat, közülük hatan szegediek.

Szobrot állítanak Csontvárynak

Pécsen szobrot állítanak Csontváry Kosztka Tivadar-nak abból az alkalomból, hogy az idén van halálának 60. évfordulója. A nagy festő képeit a legnagyobb

számban ma a pécsi múzeum őrzi. A festő egészalakos szobrát a múzeummal szemközti sétaterén állítják fel.